

THE
LAW

OF
THE
TIBETAN
PEOPLES
BY
THE
TIBETAN
PEOPLES
THEIR
LEADERS
AND
THEIR
GOVERNMENT

REPRINTED
1971
BY
THE
TIBETAN
PEOPLES
THEIR
LEADERS
AND
THEIR
GOVERNMENT

**СҮЙІНБАЙ АРОНУЛЫНЫң ТУҒАНЫНА 200 ЖЫЛ ТОЛУЫНА
БАЙЛАНЫСТЫ ӘДЕБИ МҰРАЛАРЫНЫң ҒЫЛЫМИ БАСЫЛЫМДАРЫН
БАСПАГА ДАЙЫНДАУ ЖӨНІНДЕГІ ҚОҒАМДЫҚ КЕҢЕСТИҢ ҚҰРАМЫ**

ҚАЛИЖАНОВ У.Қ. – төрага
БАТАЛОВ А.Ғ. – төраганың орынбасары
ДАЛАБАЕВ Ж.Е. – жауапты хатшы

ҚОҒАМДЫҚ КЕҢЕС МУШЕЛЕРИ:

ӘБДІҒҰЛОВ Р.
ӘЛБЕКОВ Т.
БАЙБЕК Б.Қ.
БИГЕЛДИЕВ М.С.
ЕЛЕУКЕНОВ Ш.Р.
ЖОЛДАСБАЕВ С.Е.
ЖОЛДАСБЕКОВ М.Ж.
ЖҰРЫНОВ М.Ж.
ҚАПАЛБЕКОВ Н.
ҚАРАТАЕВА Ш.О.
ҚАСҚАБАСОВ С.А.
КЕЛІМБЕТОВ Қ.Н.
ҚИРАБАЕВ С.С.
ҚЫДЫРӘЛІ Д.Қ.
МҰХАМЕДИҰЛЫ А.
НАЗАРБАЕВА С.М.
НҮКЕТАЕВА Д.Ж.
ОРАЗАЛИН Н.М.
ОРАЗБАҚОВ Ф.І.
ӘНЕРБАЕВ Б.Ә.
ПІРӘЛИЕВ С. Ж.
СӘРІНЖІПОВ А.Б.
СҮЛЕЙМЕНОВ Б.Ж.
ТЕРЛІКБАЕВ Р.С.
ҮМБЕТОВ С.Ә.
ШАШТАЙҰЛЫ Ж.
ЫБЫРАЙЫМ Б.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

055142-МЗ ЖО2
(055142-МЗ ЖО2)
055142-МЗ ЖО2
055142-МЗ ЖО2

ҒЫЛЫМ КОМИТЕТИ

М.О. ӘУЕЗОВ АТЫНДАҒЫ ӘДЕБІЕТ ЖӘНЕ ӨНЕР ИНСТИТУТЫ

АЛМАТЫ ОБЛЫСЫНЫҢ ӘКІМДІГІ

**СҮЙІНБАЙ
АРОНҰЛЫ**

**ЗЕРТТЕУЛЕР МЕН
МАҚАЛАЛАР**

2 кітап

**Жалпы редакциясын басқарған –
Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының
корр.-мүшесі, филология ғылымдарының докторы
Уәлихан Қалижанұлы Қалижанов**

Алматы 2015

ӘОЖ 821-512.122.0

КБЖ 83.3 (5 Қаз)

С 90

Редакция алқасы:

Әзібаева Б.У., Әлбеков Т., Әлібекұлы А., Елеуkenov Ш.Р., Күзембаева С.Ә., Қалижапов У.Қ.,
Қасқабасов С.А., Қирабаев С.С., Қорабай С., Қосан С., Пірөлисса Г.Ж., Ракыш Ж., Садырбаев Ф.С.,
Шалғынбай Ж.Ж., Үбірайым Б., Ісмақова А.С.

Жауапты редакторы:

филология гылымдарының кандидаты **Токтар Әлбеков**

Пікір жазған:

С. Қосан филология гылымдарының кандидаты

Құрастырып, ғылыми түсініктерін жазғандар:

филология гылымдарының кандидаттары:

Токтар Әлбеков, Жұмашай Рақыш (жауапты шыгарушы)

С 90

Сүйінбай АРОНҰЛЫ: Зерттеулер мен мақалалар / Құраст. Т.Әлбеков, Ж.Рақыш. – Алматы: «Әдебист Әлемі», 2015. – 576 б.

ISBN 978-601-7414-58-0

Жинакқа XIX ғасыр әдебиетінің аса көрнекті өкілі, Жетісу ақындық мектебінің негізін қалаушылардың бірі Сүйінбай Аронұлы жөнінде әр кезеңдерде жазылған зерттеулер мен мақалалар ұсынылды.

Кітап қалың оқырман қауымға, әдебиеттанушы ғалымдарға, жоғары окуорындарының студенттері мен магистранттарына, докторанттарына (PhD) арналған.

ISBN 978-601-7414-58-0

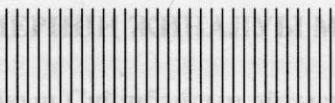
ӘОЖ 821-512.122.0

КБЖ 83.3 (5 Қаз)

© М.О. Өуезов атындағы

Әдебиет және еңсө институты, 2015.

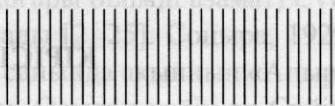
© «Әдебиет Әлемі» баспасы, көркемдеу, 2015.

бекаралының, халыктық атаулардың жаңынан көрсөтүлгөндердеги олардың тары мен өлең, толғаударының тары жариялау ісі тек жырымасынан асырдан бас кезінде тана шылады болған.

1920 жылы Туркістан автономиялық Республикасы «Халық атаргу комиссариаты» жынынан құрылған Қырғыз (казак) язылық комиссары Сырғани Мустағаштарынан шыз эдебиеттің ултаперін анықтауда. Осы сипарта мәдений мүшесі этнограф, фольклорист-тапшылышкер Диваев (1856-1932 жж., үртта башкорт, Орынбор қаласындағы Неплюев мектеби корпусын бітірген, тәрбия бішінде озан). Сүйінбайдық өлең, толғаударының тары атауларын жазылады.

1920 жылы, бірінші рет «Жаңа Қырғыз» журналының № 1-ші мәдений мүшесі Сырғани Мустағаштарынан шыз әдебиеттің ултаперін анықтауда. Осы сипарта мәдений мүшесі этнограф, фольклорист-тапшылышкер

Диваев (1856-1932 жж., үртта башкорт, Орынбор қаласындағы Неплюев мектеби корпусын бітірген, тәрбия бішінде озан). Сүйінбайдық өлең, толғаударының тары атауларын жазылады.

1920 жылы, бірінші рет «Жаңа Қырғыз» журналының № 1-ші мәдений мүшесі Сырғани Мустағаштарынан шыз әдебиеттің ултаперін анықтауда. Осы сипарта мәдений мүшесі этнограф, фольклорист-тапшылышкер

Диваев (1856-1932 жж., үртта башкорт, Орынбор қаласындағы Неплюев мектеби корпусын бітірген, тәрбия бішінде озан). Сүйінбайдық өлең, толғаударының тары атауларын жазылады.

1920 жылы, бірінші рет «Жаңа Қырғыз» журналының № 1-ші мәдений мүшесі Сырғани Мустағаштарынан шыз әдебиеттің ултаперін анықтауда. Осы сипарта мәдений мүшесі этнограф, фольклорист-тапшылышкер

Диваев (1856-1932 жж., үртта башкорт, Орынбор қаласындағы Неплюев мектеби корпусын бітірген, тәрбия бішінде озан). Сүйінбайдық өлең, толғаударының тары атауларын жазылады.

1920 жылы, бірінші рет «Жаңа Қырғыз» журналының № 1-ші мәдений мүшесі Сырғани Мустағаштарынан шыз әдебиеттің ултаперін анықтауда. Осы сипарта мәдений мүшесі этнограф, фольклорист-тапшылышкер

Диваев (1856-1932 жж., үртта башкорт, Орынбор қаласындағы Неплюев мектеби корпусын бітірген, тәрбия бішінде озан). Сүйінбайдық өлең, толғаударының тары атауларын жазылады.

1920 жылы, бірінші рет «Жаңа Қырғыз» журналының № 1-ші мәдений мүшесі Сырғани Мустағаштарынан шыз әдебиеттің ултаперін анықтауда. Осы сипарта мәдений мүшесі этнограф, фольклорист-тапшылышкер

Диваев (1856-1932 жж., үртта башкорт, Орынбор қаласындағы Неплюев мектеби корпусын бітірген, тәрбия бішінде озан). Сүйінбайдық өлең, толғаударының тары атауларын жазылады.

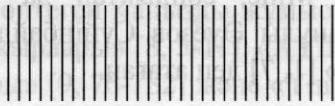
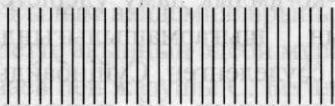
1920 жылы, бірінші рет «Жаңа Қырғыз» журналының № 1-ші мәдений мүшесі Сырғани Мустағаштарынан шыз әдебиеттің ултаперін анықтауда. Осы сипарта мәдений мүшесі этнограф, фольклорист-тапшылышкер

Диваев (1856-1932 жж., үртта башкорт, Орынбор қаласындағы Неплюев мектеби корпусын бітірген, тәрбия бішінде озан). Сүйінбайдық өлең, толғаударының тары атауларын жазылады.

1920 жылы, бірінші рет «Жаңа Қырғыз» журналының № 1-ші мәдений мүшесі Сырғани Мустағаштарынан шыз әдебиеттің ултаперін анықтауда. Осы сипарта мәдений мүшесі этнограф, фольклорист-тапшылышкер

Диваев (1856-1932 жж., үртта башкорт, Орынбор қаласындағы Неплюев мектеби корпусын бітірген, тәрбия бішінде озан). Сүйінбайдық өлең, толғаударының тары атауларын жазылады.

М. ҮМБЕТАЕВ СҮЙІНБАЙ АРОНҰЛЫНЫҢ ПОЭЗИЯСЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ ТАРИХИ НЕГІЗДЕРІ (Монография)

Сланов Б.
Сәйрүсүләм Сүйінбай

Жазылғасы
Мұсылмандардың мәдениетінен тура

Азымбаев А.
Сүйінбай, Жамбыл жаңынан

Элеңдік
Ішкүнің мәдениеті

Бекебеков К.

Жыныс созылған жаңы

Алғы сөз

Содиршінов Б.

Алғы сөз

Садырбаев С.

Ақындық өнердің жарық жүлдэзы

Умбетаев М.

Сүйінбай Аронұлының поэзиясы және оның тарихи негіздері

Облысалик К.

Алғы ақындарының шытармалар

Жансугиров И.

Сүйімбай ақын

Ысмайилов Е.

Ерлік жырлары шындықтың айнасы

Жұмалиев К.

Сүйінбай

Сүйіншәлиев Х.

Сүйінбай Аронұлы

Ресюме

Ақмұқанова Б.

Сүйінбай Аронұлы

Бердібаев Р.

Ақын шыққан биіктөр

Жолдасбеков М.

Сүйінбай

Жармұхамедұлы М.

Сүйінбай мен Қатағанның айттысы

МАЗМҰНЫ

Алғы сөз 5

Садырбаев С. 11

Ақындық өнердің жарық жүлдэзы 33

Сүйінбай Аронұлының поэзиясы және оның тарихи негіздері 33

Алғы ақындарының шытармалар 95

Сүйімбай ақын 284

Ерлік жырлары шындықтың айнасы 286

Сүйіншәлиев К. 291

Сүйінбай Аронұлы 300

Ақмұқанова Б. 310

Сүйінбай Аронұлы

Бердібаев Р. 323

Ақын шыққан биіктөр

Жолдасбеков М. 331

Сүйінбай

Жармұхамедұлы М. 336

Сүйінбай мен Қатағанның айттысы